УДК 657.6:336.14:364
DOI:10.32782/2415-8240-2026-109-2-568-583

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

PUBLIC FINANCIAL CONTROL: INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS AND CONTEMPORARY CHALLENGES

Позняковська Наталія Миколаївна,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-4016-8935

Pozniakovska Nataliia
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

У статті досліджено правові засади, інституційні особливості та сучасні напрями розвитку державного фінансового контролю в Україні в умовах трансформації системи публічного управління, європейської інтеграції та посилення вимог до прозорості й підзвітності використання публічних фінансових ресурсів. Визначено сучасний стан і тенденції розвитку системи зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю, виявлено особливості розподілу повноважень між уповноваженими органами та їхню роль у забезпеченні законності, ефективності й результативності управління державними фінансами. Особливу увагу приділено викликам, зумовленим дією воєнного стану, зростанням обсягів міжнародної фінансової допомоги, необхідністю забезпечення належного контролю за використанням бюджетних коштів і ресурсів, спрямованих на подолання наслідків війни та відновлення країни. Проаналізовано зарубіжний досвід нормативного регулювання контролю й аудиту операцій, пов’язаних із наданням і використанням фінансової допомоги, визначено можливості його адаптації до українських інституційних умов. Обґрунтовано необхідність координації діяльності органів державного фінансового контролю та удосконалення методологічного забезпечення державного фінансового аудиту. Окреслено перспективні напрями вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні, спрямовані на посилення превентивної функції контролю, підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів і забезпечення звітності та моніторингу реалізації рекомендацій за результатами контрольних заходів.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, державний фінансовий аудит, фінансовий аудит, аудит відповідності, аудит ефективності, аудит грантів, соціальне забезпечення, соціальний захист, міжнародна допомога.

In the face of modern threats and challenges, particularly the mobilization of external and internal resources to address the tasks of wartime and post-war reconstruction of the country, the current issues of organizing and exercising control over public resources determine the interest in this research. Despite a substantial body of scholarly work regarding state financial control-including its methods and development trajectories – the transformation of the system for overseeing the use of public resources requires further academic analysis. This article aims to investigate modern changes in Ukraine's state financial control system in the context of European integration; identify challenges related to the oversight of public funds-particularly in the social sector and the implementation of international aid programs; and propose avenues for enhancing such control. The study indicates that the evolution of Ukraine's state financial control system is driven by the harmonization of the legal and regulatory framework with European approaches and the International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI), as well as by public administration reform and the growing necessity to ensure the transparent and efficient use of both national and international financial resources. Institutional shifts within Ukraine's external and internal state control bodies are aimed at strengthening the independence of external audits, refining financial control mechanisms, and bolstering the state's capacity to counter financial irregularities during martial law and the subsequent post-war recovery. The analysis of the Accounting Chamber of Ukraine's reports for 2021–2025 identified a methodological issue: insufficient continuity and consistency in the presentation of external public audit results across sectors, particularly social protection and healthcare. Research on the results of the supreme state financial control body's audit activities has demonstrated the need for a comprehensive assessment of the scope of audit coverage, the magnitude of identified irregularities, and the actual impact of control measures on the management of public resources. These issues are of particular significance in the social sector, where financial irregularities and deficiencies in accounting and reporting can hinder adequate funding for social protection, healthcare, and the delivery of social services. It should be noted that this study has certain limitations, stemming from the specificities involved in systematizing publicly available information on the results of state financial control, as well as the necessity of accounting for national institutional characteristics when adapting international practices. The study identifies key areas for improving state financial control: clearly delineating mandates and strengthening coordination among external and internal control entities; developing a risk-based audit methodology; refining the methods for synthesizing audit results; and digitizing control procedures.

Key words: public financial control, state financial audit, financial audit, compliance audit, performance audit, grant audit, management control, social welfare, social protection, international assistance

Вступ. Одними з ключових напрямів реформ, що визначають просування України на шляху європейської інтеграції, є утвердження верховенства права, модернізація державного управління та вдосконалення системи управління публічними фінансами, зокрема державного фінансового контролю. Водночас

реалізація євроінтеграційних перетворень відбувається в умовах повномасштабної війни, руйнування інфраструктури, порушення економічних зв'язків і зростання потреб у фінансуванні оборони, відновленні та соціальному захисті населення. За таких обставин державний фінансовий контроль набуває особливого значення як інституційний механізм забезпечення законності, прозорості, підзвітності та результативності використання публічних ресурсів.

Актуальність проблематики державного фінансового контролю підтверджують масштаби фінансового забезпечення держави в умовах воєнного стану. Важливим напрямом зовнішньої підтримки є фінансування проєктів у сферах охорони здоров'я, освіти, соціального захисту ветеранів і внутрішньо переміщених осіб, а також відновлення інфраструктури. За інформацією Міністерства фінансів України, у 2025 році Україна залучила 52,4 млрд дол. США зовнішнього фінансування, що дало змогу забезпечити ключові соціально-гуманітарні видатки, зокрема пенсійні виплати, оплату праці працівників бюджетної сфери, соціальний захист населення та гуманітарні програми [1]. Водночас 26 лютого 2026 року Виконавча рада Міжнародного валютного фонду затвердила для України нову 48-місячну програму розширеного фінансування (EFF) обсягом 8,1 млрд дол. США [2]. Програма спрямована на підтримання макрофінансової стабільності, забезпечення бюджетних потреб і продовження структурних реформ, зокрема у сферах фіскального управління, податкового адміністрування, державного управління та протидії корупції.

Значні обсяги міжнародного фінансування та його спрямування на забезпечення суспільно важливих потреб посилюють значення належного контролю за використанням залучених ресурсів і оцінюванням результативності відповідних програм. Водночас спрямування внутрішніх фінансових ресурсів на потреби сектору безпеки й оборони збільшує залежність фінансування соціальної сфери від міжнародної підтримки та актуалізує питання належного управління залученими коштами. Тому особливого значення набуває вдосконалення механізмів фінансового планування, звітності й державного фінансового аудиту, підвищення прозорості та підзвітності у використанні публічних ресурсів. Пріоритетним завданням є забезпечення фінансової дисципліни й законності використання бюджетних коштів, а також підвищення результативності фінансування соціальної сфери, прозорості міжнародної підтримки та досягнення очікуваних результатів державної політики.

Огляд літератури. Вітчизняні науковці зробили значний внесок у розв'язання теоретичних і методологічних проблем державного фінансового контролю за роки незалежності країни, визначивши його зміст, структуру, принципи та основні форми, а також розкривши проблеми діяльності суб'єктів контролю та шляхи його розвитку. Дослідження системи фінансового контролю і аудиту в контексті адаптації національного законодавства до регламентів ЄС виконували Винниченко Н., Серпенінова Ю., Замора О., Щербина Т., Винниченко В. [3], Грицишен Д., Свірко С., Супрунова І. [4], Жидовська Н., Петришин Л. [5], Клубань М. [6], Гладченко Л., Сивульська Н., Волковський Є. [7], Колпакова А. [8], Кузьменко Ю. [9], Сисоєва І., Нагайчук В., Сисоєва В. [10],

Свірко С., Бардаш С., Краєвський В. [11], Труш І. [12], Цятковська О., Чемодурова Є. [13], ін.

Проблематика державного фінансового контролю в контексті європейської інтеграції України, адаптації національного законодавства до вимог ЄС та вдосконалення механізмів управління публічними фінансами висвітлена у працях Винниченко Н. та співавторів [3], Грицишена Д., Свірко С., Супрунової І. [4], Жидовської Н., Петришин Л. [5], Клубань М. [6]. У статтях українських вчених досліджуються питання забезпечення прозорості й публічності звітності щодо використання коштів за програмами ЄС [3], інституалізації державної фінансово-контрольної діяльності як інструмента бюджетної безпеки [4], ефективного використання бюджетних ресурсів [5], а також узгодження функціонування органів внутрішнього та зовнішнього державного контролю [7]. Окремий напрям наукової розвідки становлять концептуальні та адміністративно-правові засади державного фінансового контролю [8; 9; 12], розвиток фінансового аудиту й аудиту ефективності як складових державного аудиту [10], а також трансформація інформаційного забезпечення управління публічними фінансами [11].

Незважаючи на значний науковий доробок у дослідженні державного фінансового контролю, методів та напрямів його розвитку, трансформація системи контролю за використанням публічних ресурсів потребує подальшого наукового осмислення. Водночас за сучасних загроз і викликів, зокрема, необхідності мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів для вирішення завдань воєнного часу та повоєнного відновлення країни, актуальність вивчення інституційних засад державного фінансового контролю посилюється.

Методика досліджень. Методологічну основу дослідження становлять системний та інституційний підходи, що забезпечують комплексне вивчення організаційно-правових засад державного фінансового контролю в Україні. Для дослідження нормативно-правового регулювання та узагальнення інституційних змін застосовано методи аналізу й синтезу, порівняння та узагальнення. Порівняльний аналіз використано для вивчення зарубіжного досвіду регулювання контролю й аудиту використання публічних ресурсів та визначення можливостей його адаптації до українських умов. Застосування структурно-логічного методу дало змогу систематизувати сучасні виклики державного фінансового контролю та обґрунтувати перспективні напрями його вдосконалення з урахуванням потреб соціальної сфери, європейської інтеграції та повоєнного відновлення України.

Метою статті є дослідження сучасних змін у системі державного фінансового контролю України в умовах європейської інтеграції, визначення проблем контролю за використанням публічних коштів, зокрема в соціальній сфері та під час реалізації програм міжнародної допомоги, а також обґрунтування напрямів удосконалення контролю. Мета дослідження реалізується шляхом виконання таких завдань: розкриття інституційних засад та сучасних трансформацій системи державного фінансового контролю України в контексті європейської інтеграції та адаптації національної системи до

міжнародних стандартів аудиту; вивчення особливостей організації та здійснення державного фінансового контролю за використанням публічних коштів, зокрема в соціальній сфері та під час реалізації програм міжнародної фінансової допомоги; аналіз результатів контрольної діяльності Рахункової палати України та виявлення проблем представлення й зіставності результатів державного фінансового контролю; ознайомлення із міжнародним досвідом організації контролю й аудиту фінансової допомоги та визначення можливості його адаптації до українських умов; обґрунтування напрямів вдосконалення системи державного фінансового контролю України.

Результати досліджень. Реформа системи державного контролю в Україні, що триває понад десять років, враховує пріоритети входження України до європейського політичного, економічного та правового простору. За Планом дій Україна – ЄС передбачалося виконання Україною міжнародних правових норм (імплементації) у сфері фінансового контролю за такими видами: зовнішній контроль і внутрішній державний контроль. Відповідно до Стандартів вищих органів контролю державних фінансів (ISSAI) органи зовнішнього контролю не повинні відноситись до організаційної структури підконтрольних їм організацій [14, 15]. Отже, вищі органи контролю державних фінансів є органами зовнішнього контролю. Завданнями вищих органів фінансового контролю традиційно є перевірка дотримання законодавства та контроль бухгалтерського обліку і фінансової звітності про використання державних фінансів. Рахунковою Палатою України (РПУ) від імені Верховної Ради України (як вищого органу державного контролю) здійснюється оцінка результативності, ефективності та економічності державного управління. Внутрішній державний контроль покладається на Державну аудиторську службу, Державну податкову службу України, інші органи виконавчої влади.

В Україні державний фінансовий контроль забезпечується у формі державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування (ревізії). Під час модернізації державного фінансового контролю були запроваджені нові форми: аудит виконання бюджетних програм; аудит діяльності суб'єктів господарювання; аудит виконання місцевих бюджетів; аудит окремих господарських операцій.Одним із перспективних напрямів розвитку державного фінансового контролю є запровадження системного аудиту використання грантових коштів, зокрема тих, що надаються міжнародними організаціями. Для формування оптимальних підходів до забезпечення підзвітності бенефіціарів, зокрема державних органів, громадських об'єднань та територіальних громад України, доцільно проаналізувати досвід регулювання контролю й аудиту фінансової допомоги.

У США державний фінансовий аудит застосовується до організацій, які протягом року витрачають федеральні гранти в розмірі, що перевищує встановлений ліміт. Запровадження комплексного аудиту грантів та програм з боку держави закріплено у 1984 році спеціальним законом про єдиний аудит (Single Audit Act), що забезпечило уніфікацію вимог до аудитів незалежно від федерального агентства, яке фінансує громадську організацію [16]. Так званий

Єдиний аудит (Single Audit) став доповненням до фінансового аудиту (аудиту фінансової звітності), однак відрізняється від нього. Кожне федеральне агентство США до видання закону про єдиний аудит здійснювало регулювання огляду (перевірок) федеральних грантів для встановлення їх відповідності вимогам. У результаті відбувалася відсутність координації між федеральним, штатом і незалежними аудиторами, дублювання аудитів у неприбуткових організаціях з боку різних суб'єктів контролю і, водночас, залишалися прогалини в охопленні аудитом питань використання грантів [17].

З метою оптимізації державного нагляду за витраченням коштів штатів здійснено реформування системи фінансового контролю, у процесі якого аудит окремих грантів замінений єдиним аудитом, що об'єднав компоненти трьох окремих аудитів: фінансового аудиту, системи внутрішнього контролю та аудиту відповідності [16]. Проте єдиний аудит органів влади, місцевого самоврядування та пов'язаних організацій, у тому числі неприбуткових, визнаний у США недостатньо ефективним з точки зору прийняття рішень керівними органами щодо продовження чи припинення спрямування ресурсів на виконання певних суспільних, зокрема соціальних, послуг. Протягом подальшого періоду розвитку фінансового контролю змінювалася основа вибору об'єктів дослідження єдиного аудиту – з джерел отримання федеральних коштів на їх витрачання; також збільшилася межа застосування обов'язкового аудиту (зі 100 000 у 1996 р. до 1000 000 дол. США – у 2024 р.) [18]. Таким чином, у США розроблено та законодавчо закріплено єдину методологію аудиту державних установ і неприбуткових організацій у разі отримання ними значних коштів із бюджетів на виконання суспільних функцій. Досвід застосування моделі єдиного аудиту (Single Audit) свідчить про доцільність розгляду можливості запровадження в Україні порогових значень показників для проведення обов'язкового аудиту грантових коштів, що могло б сприяти забезпеченню підходу до нагляду, пропорційного рівню ризиків, а також зменшенню адміністративного навантаження на інших отримувачів грантів.

Особливі методики для аудиту організацій, які враховують спільне з державою виконання програм і грантів, застосовуються в різних країнах. В Австралії для контролю використання міжнародної допомоги запроваджено спеціальну програму оцінювання ефективності (Making Performance Count 2014) [19]. Намір програми полягає у отриманні впевненості, що іноземна допомога є відповідальною, прийнятною та довгостроковою. Урядом Австралії запропоновано певну структуру ефективності: 10 цілей, яких прагне досягти уряд; розроблено контрольні показники для вимірювання ефективності програм; а система моніторингу ефективності налагоджена для забезпечення закриття неуспішних програм або отримання додаткового фінансування для ефективних програм. У Норвегії аудити виконання грантових програм проводяться відповідно до Керівництва з управління грантами. Норвезька система аудиту зосереджена переважно на оцінці результатів проєктних витрат [17].

В Україні в контексті реформування системи фінансового контролю виокремлюють діяльність суб'єктів зовнішнього та внутрішнього контролю як

взаємодоповнювальні елементи механізму забезпечення прозорості, підзвітності та ефективного використання ресурсів. У разі використання отримувачами коштів з Державного та місцевих бюджетів, а також міжнародних організацій, на виконання проєктів та програм, пов'язаних із вирішенням суспільно корисних завдань, вони підлягають державному фінансовому контролю, зокрема у формі фінансового аудиту, операційного аудиту та аудиту грантів. Систему професійних документів INTOSAI (IFPP) визначено основою організаційно-методологічних засад здійснення державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту). Розширено повноваження Рахункової палати України щодо суб'єктів господарювання державного та комунального сектору економіки, а також щодо коштів, отриманих від іноземних держав, ЄС, іноземних фінансових установ, міжнародних організацій, донорських установ у вигляді кредитів (позик), грантів, допомоги, та коштів фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування (наприклад, Пенсійного фонду) [20].

Динаміка окремих показників діяльності Рахункової палати України за 2021–2025 роки показана у табл. 1.

Таблицю 1. Динаміка структури виявлених порушень, відхилень і недоліків за результатами державного зовнішнього державного фінансового контролю в Україні

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Кошти державного бюджету, охоплені контролем, млн грн	592 375,9	351 264,8	771 142,9	3 686 381,0	8 043 757,7
Загальна сума порушень, виявлених під час управління коштами держбюджету, млн грн	179 918,1	58 616,7	60 818,9*	217 488,4	153 830,5
Обсяг перевірених коштів на 1 грн фінансування РПУ, млн грн	1 245,8	666,8	2 228,7	7 136,7	11 199,9
Сума порушень на 1 грн фінансування РПУ, млн грн	378,4	111,3	175,8	435,5	214,2
Обсяг перевірених коштів у середньому на одного аудитора, млн грн	1 898,6	1 140,5	2 387,4	11 103,6	27 833,1

Джерело: складено автором за https://rp.gov.ua/zvit-raxunkovoyi-palati-za-2025-rik [21].

Наведені показники дають змогу простежити зміни масштабів контрольного охоплення та виявлення фінансових проблем у державному секторі. Так, у 2021–2025 роках обсяг коштів державного бюджету, охоплених контрольними заходами Рахункової палати, збільшився у 13,58 раза. Водночас обсяг перевірених коштів у розрахунку на одну гривню фінансування Рахункової палати зріс у 8,99 раза, що свідчить про суттєве розширення масштабів

контрольного охоплення та підвищення ресурсної віддачі контрольної діяльності за відповідним кількісним показником.

Водночас аналіз матеріалів Рахункової палати України виявляє методологічну проблему, пов'язану з відсутністю належної наступності та уніфікованості підходів до формування річних звітів щодо представлення результатів державного зовнішнього фінансового контролю в окремих сферах, зокрема соціальній та охороні здоров'я. Зміни у структурі звітів 2021–2025 рр., способах групування контрольних заходів, класифікації виявлених порушень і недоліків, а також у складі та деталізації показників ускладнюють зіставлення даних за різні роки. Наявний формат звітування не дає змогу узагальнити результати контролю за використанням міжнародної допомоги, пов'язаної із соціальною сферою, та оцінити ефективність використання публічних коштів. З огляду на чутливість цієї теми в умовах воєнного стану, доцільно вдосконалити систематизацію й аналітичне представлення таких результатів

Нині удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні відбувається в напрямі переходу від переважно ретроспективного виявлення порушень до ризик-орієнтованого контролю, спрямованого на запобігання неефективному використанню публічних коштів. Важливим кроком у цьому напрямі стало запровадження постановою Кабінету Міністрів України від 5.11.2024 р. № 1268 механізму управлінських перевірок у межах програм Interreg та Interreg NEXT, що передбачає розподіл функцій між органами державної влади України, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування; запровадження адміністративних перевірок і перевірок на місці; а також використання електронних систем моніторингу [22]. Водночас іншою постановою [23] унормовано проведення органом внутрішнього державного контролю – Державною аудиторською службою України – державного фінансового аудиту в межах міжнародних договорів України, зокрема щодо фінансування за інструментом Ukraine Facility. Передбачено оцінювання законності використання коштів, ефективності управління активами, достовірності фінансової звітності та функціонування систем внутрішнього контролю. Однак нормативне врегулювання контрольних процедур не гарантує належного використання фінансових ресурсів. Результати контрольних заходів 2025 року свідчать [21, С. 56], що в більшості сфер ключовими викликами стала спроможність систем управління швидко перебудовуватися, працювати на основі повної та достовірної інформації, координувати дії між інституціями та забезпечувати прозорість.

Порівняння даних річних звітів Рахункової палати України за 2022–2025 рр. [21, 24-26] виявляє відмінності у тематичному групуванні та способах подання результатів державного аудиту в соціальній сфері та сфері охорони здоров'я (рис. 1). Так, у 2022–2023 роках використовувалося формулювання «соціальна сфера та охорона здоров'я», у 2024 році – «соціальна сфера та культура», а в 2025 році – «соціальна та медична сфера, освіта і культура». Отже, склад напрямів, за якими агрегуються результати, не тотожні. Це обмежує

можливість порівняння і зіставлення показників, контрольних заходів і виявлених порушень.

Рік	Звіт РПУ	Представлення результатів аудиту РПУ у соціальній сфері			
2022	*Розділ Соціальна сфера та охорона здоров'я*	**1,4 млн грн** використання неекономно та нерезультативно у фінансуванні ГО осіб з інвалідністю	**3750,6 млн грн** встановлено порушень і недоліків	**385 млн грн** використання НДСЛ «Охматдит» з порушенням вимог чинного законодавства	**16,6 млн грн** неефективне управління МОЗ (пілотний проєкт) державними коштами
2023	*Розділ Соціальна сфера та сфера охорони здоров'я*	**5 заходів**	**8,4 млрд грн** встановлено порушень і недоліків	**34 млн грн** використано МОЗ нерезультативно та непродуктивно	**30,5 млн грн** неефективне управління МОЗ державними коштами та майном
2024	*Розділ Соціальна сфера та культура*	**9 аудитів**	**1 455 млн грн** встановлено порушень та недоліків	1**,3 млрд грн** включено до звітів на відшкодування за проєктом PEACE у порушення вимог	**51,6 млрд грн** виплачено пенсій 800 тис. ос. на ТОТ і територіях бойових дій без фізичної ідентифікації
2025	*Розділ Соціальна та медична сфера, освіта і культура*	**68 млн грн** неефективне управління та використання коштів державного бюджету	**9,1 млн грн** використання коштів державного бюджету з порушенням норм законодавства	**2,4 млн грн** відхилення та недоліки, пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку	**1,8 млн грн** нецільове використання коштів державного бюджету

Рисунок 1. – Особливості представлення результатів аудиту у соціальній сфері в річних звітах Рахункової палати України за 2022–2025 рр.
Джерело: складено автором за https://rp.gov.ua/activity/reports [21, 24-26].

З огляду на виявлені відмінності у тематичному групуванні контрольних заходів і представленні їх результатів, доцільно забезпечити послідовність підходів до звітування про результати державного фінансового аудиту за окремими сферами, розмежовувати виявлені порушення за їх характером і фінансовим змістом та наводити дані про обсяги коштів, охоплених контролем, за відповідними програмами й напрямами. Це сприятиме коректнішому зіставленню результатів у динаміці та обґрунтованішому оцінюванню тенденцій у сфері державного фінансового контролю.

В контексті наведених положень зазначимо щодо доцільності удосконалення державного фінансового контролю крізь призму системного

підходу, що охоплює правові, організаційні, методологічні та інформаційні напрями реформування. Особливого значення напрями розвитку контролю набувають у соціальній сфері, де ефективність використання публічних ресурсів визначається не лише дотриманням фінансової дисципліни, а й доступністю та якістю соціальних послуг, своєчасністю надання допомоги й досягненням результатів. Удосконалення *правового забезпечення* доцільно спрямувати на подальшу гармонізацію національного законодавства з правом ЄС і міжнародними стандартами державного аудиту, зокрема, принципами ISSAI щодо незалежності, якості та доказовості контрольної діяльності.

Організаційне забезпечення потребує чіткого розмежування повноважень між Рахунковою палатою України, органами внутрішнього державного фінансового контролю та іншими суб'єктами, залученими до моніторингу програм і проєктів. Доцільно посилити координацію між ними, уніфікувати обмін інформацією та застосовувати механізми узгодження контрольних заходів, що дасть змогу зменшити дублювання перевірок і водночас уникнути прогалин у контролі. Для програм соціального спрямування важливо забезпечити простежуваність руху коштів від джерела фінансування до безпосереднього надавача послуг і кінцевого результату. *Методологічне забезпечення* державного фінансового контролю надалі розвиватиметься на основі ризик-орієнтованого підходу, який передбачає визначення пріоритетів аудиту, зокрема формування порогових значень, з урахуванням тематики (сфери економіки), рівня фінансового ризику, обсягів фінансування, складності операцій, кількості залучених учасників, результатів попередніх перевірок. Замість використання виключно кількісного порога фінансування доцільно застосовувати комбіновані критерії відбору об'єктів контролю, поєднуючи фінансові параметри з якісними показниками ризику. Обов'язковий аудит міжнародної фінансової та гуманітарної допомоги слід визначати з урахуванням законодавства, умов відповідних міжнародних угод і механізмів управління такими ресурсами. Водночас методики аудиту об'єктів соціальної сфери мають охоплювати не лише законність і цільове використання коштів, а й економність, ефективність, результативність та фактичне досягнення запланованих соціальних результатів.

Потребує стандартизації *інформаційне забезпечення* державного контролю. Доцільно застосовувати систему показників за функціональними сферами, єдині критерії подання порушень і недоліків за видами, а також відображення обсягів коштів, охоплених контролем, фінансових порушень, недоліків обліку та звітності, виконання рекомендацій і відшкодованих або усунутих втрат. Це забезпечить кращу порівнянність результатів у часі, дасть змогу оцінювати не лише масштаби контрольної діяльності, а й наслідки її реалізації. Цифровізація контрольних процедур сприятиме підвищенню прозорості та простежуваності фінансових операцій, оперативному виявленню нетипових операцій і формуванню ризик-профілів отримувачів коштів.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що розвиток системи державного фінансового контролю в Україні зумовлений гармонізацією нормативно-правового забезпечення з європейськими підходами та

Міжнародними стандартами контролю державних фінансів (ISSAI), реформуванням публічного управління та зростанням потреби в забезпеченні прозорого й ефективного використання національних і міжнародних фінансових ресурсів. Аналіз результатів контрольної діяльності Рахункової палати України засвідчив необхідність комплексного оцінювання не лише масштабів контрольного охоплення та обсягів виявлених порушень, а й характеру встановлених недоліків, виконання аудиторських рекомендацій і реального впливу контрольних заходів на управління публічними ресурсами. Однак слід зазначити обмеження дослідження, зумовлені особливостями систематизації відкритої інформації про результати державного фінансового контролю, а також пов'язані з необхідністю врахування національних інституційних особливостей під час адаптації міжнародного досвіду.

За результатами дослідження визначено основні напрями вдосконалення державного фінансового контролю: чітке розмежування повноважень і посилення координації суб'єктів зовнішнього та внутрішнього контролю; розвиток ризик-орієнтованої методології аудиту; удосконалення методики загальнення його результатів; цифровізація контрольних процедур. Перевірку законності й цільового використання коштів доцільно доповнювати оцінюванням економності, ефективності та результативності публічних видатків, зокрема з погляду досягнення запланованих соціальних результатів.

Подальші наукові дослідження передбачається зосередити на розробленні уніфікованої методики порівняльного аналізу результатів державного фінансового контролю за функціональними сферами, процедур управлінських перевірок і ризик-орієнтованого аудиту міжнародної допомоги, а також на формуванні системи оцінювання результатів використання публічних коштів. Реалізація цих напрямів сприятиме підвищенню прозорості, підзвітності та результативності державного фінансового контролю в умовах європейської інтеграції, воєнних викликів і повоєнного відновлення України.

Внесок авторів. *Автор повністю провів дослідження, написав і відредагував текст.*

Фінансування. *Автор зазначає про відсутність джерел фінансування дослідження.*

Конфлікт інтересів. *Автор повідомляє, що конфлікт інтересів щодо результатів дослідження та публікації цієї статті відсутній.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство фінансів України від 30 грудня 2025 року. У 2025 році Мінфін України залучив $52,4 млрд зовнішнього фінансування, із яких понад 70% – за рахунок доходів від заморожених активів рф. URL: https://surl.li/mmgudx (дата звернення: 10.10.2026).

2. International Monetary Fund. IMF Executive Board Approves US$8.1 Billion under an Extended Fund Facility (EFF) Arrangement for Ukraine. February 26, 2026. URL: https://surl.li/wzzzir (дата звернення: 30.10.2026).

3. Винниченко Н. В., Серпенінова Ю. С., Замора О. М., Щербина Т. В., Винниченко В. В. Досвід ЄС щодо забезпечення прозорості і публічності звітності використання коштів за програмами ЄС. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 5. URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.14191586 (дата звернення: 30.10.2026).

4. Грицишен Д. О., Свірко С. В., Супрунова І. В. Інституалізація державної фінансово-контрольної діяльності як інструмента бюджетної безпеки країни. *Економіка, управління та адміністрування.* 2021. № 2 (96). С. 77–84. URL: https://doi.org/10.26642/ema-2021-2(96)-77-84 (дата звернення: 30.10.2026).

5. Жидовська Н. І., Петришин Л. П. Сучасні підходи до державного фінансового контролю як інструменту забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів. *Економіка і суспільство*. 2024. Вип. 62. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-13 (дата звернення: 30.10.2026).

6. Клубань М. В. Державний фінансовий контроль в умовах євроінтеграції України. *Ампаро. Спецвипуск*. 2022. Том 1. С. 132-137. URL: https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-spec-1-2022/visnik-spec-1-2022.pdf (дата звернення: 30.10.2026).

7. Гладченко, Л., Сивульська, Н., Волковський, Є. Незалежний державний фінансовий контроль в Україні на шляху до євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2024. №66. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-96 (дата звернення: 30.10.2026).

8. Колпакова А. Державний фінансовий контроль на сучасному етапі: огляд концептуальних засад. *Міжнародний науковий журнал менеджменту, економіки та фінансів*. 2023. Том 2. № 1. С. 9-18. DOI: 10.46299/j.isjmef.20230201.02 (дата звернення: 30.10.2026).

9. Кузьменко Ю. Державний фінансовий контроль: адміністративно-правові аспекти. *Юридичний бюлетень*. 2022. Вип. 24. С. 122-127. DOI https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.24.16 (дата звернення: 30.10.2026).

10. Сисоєва І., Нагайчук В., Сисоєва В. Фінансовий аудит та аудит ефективності як основні складові державного аудиту. *Modeling the development of the economic systems.* 2024 № 3. С. 69-74. URL: https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-9 (дата звернення: 30.10.2026).

11. Свірко С. В., Бардаш С. В., Краєвський В. М. Оцінка рівня трансформації інформаційного забезпечення управління публічними фінансами. *Економіка, управління та адміністрування.* 2023. Вип. 3 (105). С. 89–97. URL: http://ema.ztu.edu.ua/article/view/288015. URL: https://doi.org/10.26642/ema-2023-3(105)-89-97 (дата звернення: 30.10.2026).

12. Труш І. Є. Державний фінансовий контроль в умовах економічних трансформацій. *Причорноморські економічні студії.* 2017. Вип. 14. С. 141-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_14_31 (дата звернення: 30.10.2026).

13. Цятковська О. В., Чемодурова Є. Є. Аудит виконання програм соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Via Economica*. 2024. Вип. 4. С. 200-206. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/50427 (дата звернення: 30.10.2026).

14. Рахункова палата України. Система професійних документів INTOSAI (IFPP). URL: https://rp.gov.ua/sistema-profesiinix-dokumentiv-intosai-ifpp (дата звернення: 30.10.2026).

15. INTOSAI Standards 2024. IFPP. URL: https://www.issai.org/professional-pronouncements/ (дата звернення: 10.10.2026)/

16. Single Audit Act of 1984 : Public Law 10.19.1984 No. 98-502. URL: https://www.congress.gov/bill/98th-congress/senate-bill/1510/text (дата звернення: 10.10.2026).

17. Retzl Kenneth J. Audits and Accountability in Non-Governmental Organizations : diss. … doctor of Philosophy Political Science. Las Vegas, 2017. URL: http://dx.doi.org/10.34917/11889741 (дата звернення: 30.10.2026).

18. Audit requirements. Code of Federal Regulations. Title 2, § 200.501. URL: https://www.ecfr.gov/current/title-2/subtitle-A/chapter-II/part-200/subpart-F/subject-group-ECFRfd0932e473d10ba/section-200.501 (дата звернення: 30.10.2026).

19. Making Performance Count: enhancing the accountability and effectiveness of Australian aid. 18 June 2014. URL: https://www.dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/making-performance-count-enhancing-the-accountability-and-effectiveness-of-australian-aid (дата звернення: 10.10.2026).

20. Про внесення змін до Закону України «Про Рахункову палату» та деяких інших законодавчих актів України : Закон України від 30.10.2024 р. № 4042-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4042-20#Text (дата звернення: 10.10.2026).

21. Рахункова палата. Звіт Рахункової палати за 2025 рік. Київ, 2026. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2025/ZVIT_RP_2025.pdf (дата звернення: 08.10.2026).

22. Про запровадження системи управління та здійснення контролю за виконанням програм транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва Interreg та Interreg NEXT : Постанова Кабінету Міністрів України від 5.11.2024 р. № 1268. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2024-%D0%BF#Text (дата звернення: 30.10.2026).

23. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту в рамках міжнародних договорів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 р. № 1483. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1483-2025-%D0%BF#Text (дата звернення: 10.10.2026).

24. Рахункова палата. Звіт Рахункової палати за 2022 рік. Київ, 2023. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2022/ZVIT_RP_2022.pdf (дата звернення: 10.10.2026).

25. Рахункова палата. Звіт Рахункової палати за 2023 рік. Київ, 2024. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2023/ZVIT_RP_2023.pdf (дата звернення: 09.10.2026).

26. Рахункова палата. Звіт Рахункової палати за 2024 рік. Київ, 2025. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2024/ZVIT_RP_2024.pdf (дата звернення: 09.10.2026).

REFERENCES

1. Ministry of Finance of Ukraine. (2025, December 30). *U 2025 rotsi Minfin Ukrainy zaluchyv $52,4 mlrd zovnishnoho finansuvannia, iz yakykh ponad 70% – za rakhunok dokhodiv vid zamorozhenykh aktyviv rf* [In 2025, the Ministry of Finance of Ukraine attracted $52.4 billion of external financing, of which over 70% came from proceeds of frozen Russian assets]. Available at: https://surl.li/mmgudx (accessed October 10, 2026) [in Ukrainian].

2. International Monetary Fund. (2026, February 26). *IMF Executive Board approves US$8.1 billion under an Extended Fund Facility (EFF) arrangement for Ukraine*. Available at: https://surl.li/wzzzir (accessed October 30, 2026).

3. Vynnychenko N. V., Serpeninova Yu. S., Zamora O. M., Shcherbyna T. V., & Vynnychenko V. V. (2024). Dosvid YeS shchodo zabezpechennia prozorosti i publichnosti zvitnosti vykorystannia koshtiv za prohramamy YeS [EU experience in ensuring transparency and publicity of reporting on the use of funds under EU programs]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, no. 5. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.14191586 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

4. Hrytsyshen D. O., Svirko S. V., & Suprunova I. V. (2021). Instytualizatsiia derzhavnoi finansovo-kontrolnoi diialnosti yak instrumenta biudzhetnoi bezpeky krainy [Institutionalization of state financial control activity as a tool of the country's budget security]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 2(96), pp. 77–84. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2021-2(96)-77-84 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

5. Zhydovska N. I., & Petryshyn L. P. (2024). Suchasni pidkhody do derzhavnoho finansovoho kontroliu yak instrumentu zabezpechennia efektyvnoho vykorystannia biudzhetnykh resursiv [Modern approaches to state financial control as a tool for ensuring effective use of budget resources]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 62. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-13 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

6. Klubam M. V. (2022). Derzhavnyi finansovyi kontrol v umovakh yevrointehratsii Ukrainy [State financial control in the context of Ukraine's European integration]. *Amparo*, special issue, vol. 1, pp. 132–137. Available at: https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-spec-1-2022/visnik-spec-1-2022.pdf (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

7. Hladchenko L., Syvulska N., & Volkovskyi Ye. (2024). Nezalezhnyi derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini na shliakhu do yevrointehratsii [Independent state financial control in Ukraine on the path to European integration]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 66. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-96 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

8. Kolpakova A. (2023). Derzhavnyi finansovyi kontrol na suchasnomu etapi: ohliad kontseptualnykh zasad [State financial control at the present stage: Overview of

conceptual foundations]. M*izhnarodnyi naukovyi zhurnal menedzhmentu, ekonomiky ta finansiv*, vol. 2, no. 1, pp. 9–18. DOI: https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.02 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

9. Kuzmenko Yu. (2022). Derzhavnyi finansovyi kontrol: administratyvno-pravovi aspekty [State financial control: Administrative and legal aspects]. *Yurydychnyi biuleten*, no. 24, pp. 122–127. DOI: https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.24.16 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

10. Sysoieva I., Nahaichuk V., & Sysoieva V. (2024). Finansovyi audyt ta audyt efektyvnosti yak osnovni skladovi derzhavnoho audytu [Financial audit and performance audit as main components of state audit]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, no. 3, pp. 69–74. DOI: https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-9 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

11. Svirko S. V., Bardash S. V., & Kraievskyi V. M. (2023). Otsinka rivnia transformatsii informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia publichnymy finansamy [Assessment of the level of transformation of information support for public finance management]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 3(105), pp. 89–97. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2023-3(105)-89-97 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

12. Trush I. Ye. (2017). Derzhavnyi finansovyi kontrol v umovakh ekonomichnykh transformatsii [State financial control in the context of economic transformations]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 14, pp. 141–144. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_14_31 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

13. Tsiatkovska O. V., & Chemodurova Ye. Ye. (2024). Audyt vykonannia prohram sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnykh hromad [Audit of the implementation of socio-economic development programs of territorial communities]. *Via Economica*, no. 4, pp. 200–206. Available at: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/50427 (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

14. Accounting Chamber of Ukraine. (n.d.). *Systema profesiinykh dokumentiv INTOSAI (IFPP)* [System of INTOSAI professional pronouncements (IFPP)]. Available at: https://rp.gov.ua/sistema-profesiinix-dokumentiv-intosai-ifpp (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

15. INTOSAI. (2024). *INTOSAI standards 2024*. IFPP. Available at: https://www.issai.org/professional-pronouncements/ (accessed October 10, 2026).

16. Single Audit Act of 1984, *Public Law.* No. 98-502. Available at: https://www.congress.gov/bill/98th-congress/senate-bill/1510/text (accessed October 10, 2026).

17. Retzl K. J. (2017). *Audits and accountability in non-governmental organizations* (Doctoral dissertation, Political Science). Las Vegas. DOI: https://doi.org/10.34917/11889741 (accessed October 30, 2026).

18. Audit requirements. *Code of Federal Regulations*, Title 2, § 200.501. Available at: https://www.ecfr.gov/current/title-2/subtitle-A/chapter-II/part-200/subpart-F/subject-group-ECFRfd0932e473d10ba/section-200.501 (accessed October 30, 2026).

19. *Making performance count: Enhancing the accountability and effectiveness of Australian aid*. (2014, June 18). Available at: https://www.dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/making-performance-count-enhancing-the-accountability-and-effectiveness-of-australian-aid (accessed October 10, 2026).

20. Law of Ukraine No. 4042-IX of October 30, 2024 "*Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy 'Pro Rakhunkovu palatu' ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy"* [On amendments to the Law of Ukraine "On the Accounting Chamber" and certain other legislative acts of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4042-20#Text (accessed October 10, 2026) [in Ukrainian].

21. Accounting Chamber of Ukraine. (2026). *Zvit Rakhunkovoi palaty za 2025 rik* [Report of the Accounting Chamber for 2025]. Kyiv. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2025/ZVIT_RP_2025.pdf (accessed October 8, 2026) [in Ukrainian].

22. Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution No. 1268 of November 5, 2024 *"Pro zaprovadzhennia systemy upravlinnia ta zdiisnennia kontroliu za vykonanniam prohram transkordonnoho, transnatsionalnoho ta mizhrehionalnoho spivrobitnytstva Interreg ta Interreg NEXT"* [On the introduction of a management and control system for the implementation of Interreg and Interreg NEXT cross-border, transnational and interregional cooperation programs]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2024-%D0%BF#Text (accessed October 30, 2026) [in Ukrainian].

23. Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution No. 1483 of November 19, 2025 *"Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia Derzhavnoiu audytorskoiu sluzhboiu, yii mizhrehionalnymy terytorialnymy orhanamy derzhavnoho finansovoho audytu v ramkakh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy"* [On approval of the Procedure for conducting state financial audit by the State Audit Service and its interregional territorial bodies within international treaties of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1483-2025-%D0%BF#Text (accessed October 10, 2026) [in Ukrainian].

24. Accounting Chamber of Ukraine. (2023). *Zvit Rakhunkovoi palaty za 2022 rik* [Report of the Accounting Chamber for 2022]. Kyiv. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2022/ZVIT_RP_2022.pdf (accessed October 10, 2026) [in Ukrainian].

25. Accounting Chamber of Ukraine. (2024). *Zvit Rakhunkovoi palaty za 2023 rik* [Report of the Accounting Chamber for 2023]. Kyiv. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2023/ZVIT_RP_2023.pdf (accessed October 9, 2026) [in Ukrainian].

26. Accounting Chamber of Ukraine. (2025). *Zvit Rakhunkovoi palaty za 2024 rik* [Report of the Accounting Chamber for 2024]. Kyiv. Available at: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2024/ZVIT_RP_2024.pdf (accessed October 9, 2026) [in Ukrainian].